

Систематизація напрямків дослідження економічної рівноваги.

*к.е.н. Савченко Т.Г., ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»
Остапенко Л.С.*

Узагальнивши наявні у науковій літературі підходи до вивчення економічної рівноваги ми виділили п'ять основних напрямків дослідження рівноважних станів у економіці: часткова та загальна ринкова рівновага; загальна економічна рівновага; рівновага макроекономічних балансів (бюджету та платіжного балансу); рівновага окремих суб'єктів економічних відносин: споживача та виробника (у тому числі внутрішньофірмова); рівновага, як властивість економіко-математичних моделей.

Найбільш ґрунтовно у науковій літературі досліджується *ринкова рівновага*, що визначає стан ринку коли попит та пропозиція збалансовані на певному рівні ціни (рівноважна ціна). Основними підходами до вивчення ринкової рівноваги є: по-перше, вивчення рівноваги на окремих ринках (часткової рівноваги) та загальної рівноваги на усіх ринках; по-друге, вивчення рівноваги на конкурентних та не конкурентних (монополія, монопсонія, олігополія і т.д.) ринках. У процесі дослідження часткової рівноваги переважно вивчаються наступні види ринків: товарів та послуг; факторів виробництва (земля, робоча сила та капітал); грошей. Ринки капіталу та грошей, з точки зору формування рівноважної ціни у вигляді ставки відсотку, доцільно розглядати у сукупності як фінансовий ринок.

Другим магістральним напрямком вивчення рівноважних станів є дослідження *загальної економічної рівноваги*. Дослідження загальної економічної рівноваги досить тісно пов'язані із наведеними вище підходами до вивчення загальної ринкової рівноваги. Однак, у процесі вивчення загальної економічної рівноваги рівноважний стан розглядається як окрема характеристика певної макроекономічної системи (кейнсіанська та монетариська теорії); тоді як при дослідженні загальної ринкової рівноваги

концентруються на умовах та механізмі забезпечення одночасної рівноваги на основних ринках (неокласичні теорії). Однією із найбільш відомих макроекономічних моделей рівноваги, що побудовані на кейнсіанській методології є модель IS-LM (модель Хікса). Дослідженнями загальної рівноваги також активно займалися представники теорії монетаризму. Зокрема, сформульоване ними рівнянням обміну відображає рівновагу (збалансованість) платіжних засобів (грошової маси) та товарно-грошових операцій (вартості товарів, робіт та послуг, які продаються за гроші).

Сутність третього напрямку полягає у вивченні економічної *рівноваги макроекономічних балансів*: бюджету та платіжного балансу. Бюджетна рівновага відображає рівень збалансованості доходів та витрат бюджету, а рівновага платіжного балансу – збалансованість притоку та відтоку фінансових ресурсів по операціям з нерезидентами. Таким чином, бюджетна рівновага розглядається як основний елемент «внутрішньої рівноваги», а рівновага платіжного балансу ототожнюється із «зовнішньою рівновагою».

Зміст четвертого напрямку полягає у дослідженні *рівноваги на рівні окремих суб'єктів економічних відносин*, перш за все, споживачів та виробників (підприємств). Зокрема, рівновагу великих та середніх підприємств із децентралізованою організаційно-управлінською структурою (у т. ч. банків) також доцільно розглядати на рівні внутрішньогосподарських відносин. Зазначені відносини формалізуються засобами управлінського обліку та трансфертного ціноутворення. Зокрема, систему трансфертного ціноутворення у комерційних банках доцільно розглядати не лише з точки зору внутрішньобанківської рівноваги, а також враховувати її вплив на ефективність перерозподілу фінансових ресурсів в економіці держави.

П'ятий напрямок дослідження рівноважних станів зводиться до вивчення економічної *рівноваги*, як певної властивості системи, яка повинна враховуватись при розробці *економіко-математичних моделей*. Наприклад, рівновага є одним із основних параметрів квартальної прогнозної моделі (КПМ), що розроблена та застосовується фахівцями Національного банку України для опису трансмісійного механізму монетарної політики в Україні.

Савченко, Т.Г. Систематизація напрямків дослідження економічної рівноваги [Текст] / Т.Г. Савченко, Л.С. Остапенко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник тез доповідей XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (28-29 жовтня 2010 р.) : у 2 т. - Суми : УАБС НБУ. - 2010. - Т. 2. – С.187-188.